

Tabulka T3: Útvary neživé přírody, jeskyně a lomy

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Kaňonovité údolí řeky Berounky skalní defilé se silurskými a devonskými souvrstvími	Levý břeh Berounky mezi Šanovým koutem a Budňanskou skálou. Samostatně odsud popsány: Šanův kout, Budňanská skála, skály Na Bříči, Alkazar, Petzoldovy lomy, Beranův lom + jeskyně Krápníková, Schülerova, Barrandova, Petzoldovy, Marie, Dynamitka-Severní, Jezerní Ementál.
Šanův kout nápadná malebná synklinála, motolské souvrství (spodní silur, stupeň wenlock)	Údolí Berounky mezi Šanovým koutem a lomem Alkazar tvoří silurské vulkanosedimentární horniny. Konkrétně jde o vulkanicko-karbonátovou facii motolského souvrství tvořenou diabasovými tufy, tufity, tufitickými vápenci a tufitickými břidlicemi. Horniny vznikaly díky silnému vulkanismu svatojánského vulkanického centra. Tufitické vápence a tufitické břidlice jsou místy silně fosiliferní. Obsahují bohatá společenstva zejména brachiopodů, trilobitů, korálů a lilijic. Morfologicky je nápadná synklinála Šanův kout, tvořená dolomitickými organodetrítickými vápenci se silnou tufitickou příměsí. Z fauny zde převládají krinoidové články, brachiopodi a koráli. Vulkanicko-karbonátová facie motolského souvrství je ostře tektonicky ohraničena dislokací, tzv. tetínským nasunutím. Jde o vrásový přesmyk, kdy byl silur nasunut přes devon. Hranice mezi silurskými a devonskými vrstvami je mezi synklinálou V Kozle a lomem Alkazar.
Krápníková v Šanově koutě (kód JESO K1128720-J-00003) Jeskyně, dlouhá 280 m s denivelací 19 m.	Jeskyni tvoří řada protínajících se a větvičích se chodeb menšího průřezu, s rozsáhlejšími, ale nízkými síněmi, sledujícími vrstevnatost vápenců. Stropy některých chodeb tvoří silurské diabasy. Na povrchu sedimentů místy leží brekcie tmelené sintrem a polohy podlahového sintru. Původně bohatou krápníkovou výzdobu zničili vandalové. Ve vchodu a v okolí jeskyně byly opakovaně nalézány archeologické artefakty, např. ohniště, zbytky kamenného ohrazení a zhruba 80 štípaných nástrojů z mladého paleolitu. Bohatými nálezy, včetně rytin na břidlicových destičkách, zde bylo doloženo mladopaleolitické tábořiště (magdalénien) pod širým nebem. V jeskyni byl nalezen železný čakan a několik dlaždic z 1. poloviny 18. století. Byla zde nalezena i lidská lebka. Výzkumy zde prováděli F. Prošek, J. Petrbok, V. Homola, S. Vencl, J. Fridrich, J. Jeřábek a E. Vlček. Vstup je opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Schülerova jeskyně (kód JESO K1128720-J-00007) Jeskyně, dlouhá 130 m s denivelací 15 m.	Členitá jeskyně se systémem chodeb většinou malého průřezu. Ústí do vysoké skalní stěny nad bývalým zahradnictvím V Kozle několika okny. Významná lokalita z hlediska mineralogie jeskynních výplní. Chodby nejčastěji sledují vrstevní plochy nebo pukliny několika směrů, jeden z výrazných je sz.-jv. Jeskyně se rozvětňuje do mnoha chodeb různých směrů v prostoru, kde její průběh kříží výraznou zlomovou strukturu směru sever-jih, sledovanou žilou kalcitu. Povrchová vrstva hlinitých sedimentů obsahuje hojně recentní kosti obratlovců. Místy jsou vyvinuty mrkvovité stalaktity, podlahové sintry, záclonky, drobné stalagmity, sintrové náteky na stěnách, apod. Výzdoba je bohatá i mineralogicky. Kromě kalcitových krápníků se v jeskyni nachází aragonitová výzdoba a sekundární sírany.
Lom Alkazar u Srbska koněpruské, slivenecké a loděnické vápence (spodní devon, stupeň prag)	Vápenec se zde těžil v letech 1908 až cca 1945. Na sklonku 2. světové války měl být lom Alkazar využit Němci jako podzemní továrna na výrobu zbraní. V letech 1959–1965 byl ve štolách ukládán nízkoradioaktivní odpad (např. rentgeny z nemocnic). V 90. letech 20. století byla část radioaktivního odpadu odvezena a dvě štoly v Alkazaru byly zalaty betonem. V roce 2011 v lomu Město Beroun zřídilo „Lezecký park Alkazar“, kde je možné provozovat horolezecký sport.

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Skály Na Bříči požárské souvrství (svrchní silur), lochkovské a pražské souvrství (spodní devon)	Skalní stěny mezi Srbskem a ústím Kačáku v údolí Berounky. U Kačáku je skála Pupek ze sliveneckých vápenců. Je to tektonicky vyzdvižená kra tvořící jádro antiklinální struktury. Slivenecké vápence mají brekciovitý charakter, dobře jsou patrné větší ostrohranné úlomky růžových vápenců tmelené bělošedým karbonátem. Následují netypické řeporyjské vápence mocné až 300 m díky opakování části sledu řeporyjských vápenců podél směrné poruchy mírně skloněné k sz. Řeporyjské vápence zde nejsou vrstevnaté, ale masivní. Tvoří kalovou kupu, těleso nejasného původu, vzniklé zřejmě díky biochemické činnosti bakterií nebo řas. Je zde krasový převis, Růžové abri, s archeologickými nálezy. Následují loděnické vápence se strží, kde je vchod do Barrandovy jeskyně. Další skály tvoří slivenecké vápence pozvolna přecházející do koněpruských vápenců. Koněpruskými vápenci končí vývoj pragu. Následují kotýské vápence s četnými menšími jeskyněmi.
Barrandova jeskyně (kód JESO K1128723-J-00010) Jeskyně, dlouhá 366 m s denivelací 44 m.	Jeskyně se otevírá dvěma přirozenými vchody do strmé rokle ve skalách Na Bříči. Je vytvořena v jv. křídle synklinály Chlumu. Vchody s vysokými meandrujícími chodbami vykazující znaky paleoponoru. Střední část jeskyně má vertikální průběh. Prostory jsou značně členité. Nejspodnější část jeskyně tvoří těsné chodby skloněné paralelně se sklonem vrstev. Sintrová výzdoba v jeskyni je velmi chudá. Jeskyně je vytvořena ve vápencích stupně prag. Vstupní část je vyvinuta v šedých loděnických vápencích, spodní část ve sliveneckých vápencích. Jeskyně byla jistě známa od nepaměti. Ve vchodové partii byly zjištěny archeologické nálezy, např. kamenné nástroje z mladšího paleolitu, kamenné nástroje a zlomky keramických nádob z neolitu, zlomky keramiky z mladší doby bronzové, ze středověku a z novověku. Součástí kulturní památky - evidovaná významná archeologická lokalita „Areál jeskyně Na Bříči“.
Jezerní Ementál (kód JESO K1128725-J-00029) Jeskyně, dlouhá 1884 m s denivelací 34 m.	Mimořádně členitý, převážně horizontálně vyvinutý jeskynní labyrint, zasahující na mnoha místech pod úroveň hladiny Berounky. Délkou chodeb druhá největší česká jeskyně s bohatou výzdobou, nálezy kostí fosilních obratlovců a zajímavými typy sedimentů. Většina suchých jeskynních prostor je vytvořena zhruba 5 až 20 m nad hladinou Berounky. Pod úroveň hladiny řeky sestupuje jeskyně zhruba dvaceti nevelkými jezery. Většina prostor vznikla nedaleko hranice loděnických, resp. dvorecko-prokopských vápenců, a masivních sliveneckých (resp. koněpruských) vápenců (vše spodní devon, stupeň prag), částečně zasahuje i do kotýských vápenců (spodní devon, stupeň lochkov). Pro vznik jeskyně měly podstatný význam tektonické struktury. Jeskyně má poměrně bohatou výzdobu s řadou krápníkových forem. Také klastické výplně jsou pestré. Jeskyně byla objevena v roce 1988. Vstup opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Petzoldův lom u Srbska vápence stupně lochkov a prag (spodní devon)	Jednalo se o stěnový lom se dvěma etážemi. Nejprve se zde těžilo jen příležitostně, průmyslová výroba začala od roku 1921. V roce 1947 byla těžba zastavena z důvodu shoření lanovky. Dnes v lomu sídlí firma AQUATECH, spol. s r.o. (IČO 00169447), která vyrábí např. čističky odpadních vod či zahradní bazény. Dnes opuštěný vápencový lom s krasovými jevy (Petzoldovy jeskyně).

útvar	
geologická charakteristika	popis útvaru
Petzoldovy jeskyně (kód JESO K1128725-J-00013)	Jeskyně v Petzoldově lomu tvoří jeskynní systém vzniklý z jeskyní: Skulina (395 m), V suti (90 m), Vánoční 1 (15 m), Vánoční 2 (12 m), Petzoldka (62 m), Komín se třemi vstupy (33 m), Klíčová (95 m), Večerní (4 m) a Za jívou (35 m). Jeskyně jsou utvořeny v mírně ukloněných k západu upadajících vrstvách vápenců. Nejnápadnějším prvkem jsou úzké, několik metrů vysoké dutiny. Prostory sledují zlomy sz. směru a je v nich několik malých jezírek s hladinou vody v úrovni hladiny řeky Berounky. V jeskyních intenzivně bádají členové České speleologické společnosti (ZO ČSS 1-11 Barrandien a ZO ČSS 1-4 Zlatý kůň). Největší objevy zde byly zatím učiněny v roce 2011, a to objev nových prostor v délce téměř 140 m. Byl to jeden z největších objevů (společně s objevy v propasti Na Javorce) v Českém krasu v posledních letech. Očekává se další pokračování jeskynních prostor. Vstup opatřen plnou uzávěrou bez otvoru pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 739 m s denivelací 26 m.	
Beranův lom u Srbska	Těžily se zde hlavně dolomitizované koněpruské a slivenecké vápence. Jednalo se o stěnový chodbový lom. V lomu byly rozsáhlejší zkrasovělé partie. Ve větším rozsahu se zde těžilo od roku 1938. Lom byl v provozu ještě v roce 1949, kdy zde pracovalo 9 zaměstnanců. Dnes opuštěný vápencový lom s krasovými jevy (Marie, Dynamitka - Severní).
vápence stupně lochkov a prag (spodní devon)	
Marie (kód JESO K1128725-J-00024)	Jeskyně v Beranově lomu, kam patří jeskyně Marie, Dynamitka a Severní, jsou vytvořeny zejména v poloze masivních vápenců pragu a částečně (jeskyně Marie) v jejich těsném podloží ve vápencích kotýských s rohovci (spodní devon, stupeň lochkov). Jeskyně v Beranově lomu mají četné podobnosti s jeskyní Jezerní Ementál, včetně vzniku převážně za účasti říčních vod, freatické korozní morfologie chodeb, hojné přítomnosti říčních šterků a písků v jeskyních a podobných typů výzdoby. Krápníková výzdoba je soustředěna zejména v hlavní prostře jeskyně Marie a je představována především bílými až průsvitnými mladopleistocenními a holocenními typy výzdoby s hojností drobnějších stalagmitů a stalaktitů, brček a záclonek. Zajímavostí je zasintrovaná kostra hada. Vstup do komína je opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 120 m s denivelací 25 m.	
Karsologický systém Dynamitka - Severní (kód JESO KS/K1128725-J-00025)	
Dynamitka (kód JESO K1128725-J-00025)	Jeskyně Dynamitka a Severní v Beranově lomu jsou vytvořeny v poloze masivních vápenců pragu (spodní devon). Obě jeskyně byly objeveny v letech 1987-1988. Jeskyně Marie se systémem Dynamitka-Severní dnes přímo propojena není, všechny jeskyně v Beranově lomu však nepochybně geneticky přísluší jednomu členitému jeskynnímu labyrintu, vytvořenému převážně činností říčních vod, který byl přerušen lomem. Celkem je v Beranově lomu známo zhruba 400 m jeskynních prostor. Jeskyně v Beranově lomu mají četné podobnosti s jeskyní Jezerní Ementál. Jeskyně Dynamitka je opatřena uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 180 m s denivelací 30 m.	
Severní (kód JESO K1128725-J-00026)	
Jeskyně, dlouhá 30 m s denivelací 30 m.	

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Budňanská skála hranice požárského souvrství (svrchní silur, stupeň přídolí) a lochkovského souvrství (spodní devon, stupeň lochkov), deskovité vápence s vložkami vápnatých břidlic	Mezinárodní parastratotyp hranice silur/devon, doplňující profil k mezinárodní hranici na Klonku u Suchomast. Odkryv budují požárské souvrství (silur) a lochkovské souvrství (devon). Požárské souvrství tvoří vápence s vložkami břidlic a s vápencovými konkracemi. Silur zakončuje mocná lavice hlavonožcových vápenců. Nad ní je vložka břidlic s vůdčím devonským graptolitem <i>Monograptus uniformis</i> . Zde je hranice silur/devon vyznačena třemi bronzovými deskami. Lochkovské souvrství počíná mocnou lavicí krinoidových vápenců. Nad ní jsou deskovité vápence s vložkami břidlic a s vůdčími zkamenělinami, trilobitem <i>Warburgella rugosa</i> a graptolitem <i>Monograptus uniformis</i> . Na Budňanské skále byly popsány lilijice, hlavonožci, mlži, plži lasturnatky, konodonti a chitinovci. Vrstvy jsou zde disharmonicky zvrásněny. Lavicovité vápence tvoří jednoduché vrásky (vrása „M“), zatímco deskovité vápence jsou zvrásněny složitěji.
Kaňonovité údolí potoka Kačáku skalní defilé se silurskými a devonskými souvrstvími	Údolí Loděnice (Kačáku) od Sv. Jana pod Skalou po ústí do Berounky. Samostatně odsud popsány: Skála „U kříže“, Hostim, srbské souvrství, pěnovce a krasový pramen ve Svatém Janu pod Skalou, Lom V Kozle, tektonické zrcadlo + jeskyně Nad Kačákem, Na Průchodě, Pod Křížem, Sv. Ivana.
Skála „U kříže“ stupeň lochkov a prag (spodní devon), vápence	Vysoká vápencová skála nad Sv. Janem pod Skalou (kóta 396 m n. m.) se vypíná do relativní výšky 160 metrů nade dnem údolí. Je tvořena k jv. ukloněnými, hrubě lavicovitými spodnosedevonskými vápenci stupně lochkovu a pragu (hlavně kotýské vápence), jejichž podloží tvoří přídolské vápence nejvyššího siluru. Skála je názorným příkladem hloubky eroze během kvartéru.
Svatý Jan pod Skalou (U kříže), krasový závrt vápence spodního devonu	Povrchový krasový jev, závrt ve vápencích.
Pod Křížem (kód JESO K1128721-J-00008) Jeskyně, dlouhá 50 m s denivelací 10 m.	Nejnápadnější jeskyně, otevírající se mohutným portálem do skalní stěny ve Skále „U kříže“ ve Svatém Janu pod Skalou. V roce 2007 byl prohrabán zřejmě zvířetem zadní vchod do jeskyně. Následně byl osazen plným uzávěrem. Leží v areálu kulturní památky – evidované významné archeologické lokality „U Kříže“.
Pěnovce ve Svatém Janu pod Skalou mladší čtvrtohory, holocén, pěnovce	Pěnovcová kupa má výšku 17 m, délku 70 m a šířku 80 m. Pěnovce leží na štěrcích Kačáku. Teplé období se srážkami před 8000 až 5000 lety vedlo ke vzniku pevných pěnovců ve spodní části profilu. Ve střední části profilu je jezerní karbonát a vložené vrstvy fosilních pūd. Tyto pūdby dokládají sušší období a dočasné zakrytí povrchu kupy vegetací. Svrchní část profilu obsahuje nálezy knovízské kultury (před 2700 až 2600 lety). V nejsvrchnější části je karbonátová sedimentace nahrazována pūdami a úlomkovitou sedimentací. Jsou zde i nálezy bylanské kultury (před 2500 lety). Krasový pramen poté přestal vyvěrat na povrch kupy a prorazil si cestu v její spodní části, kde za přispění potoka Kačáku vytvořil jeskyni Sv. Ivana. Pramen vyvěrá na více místech v podloží kupy a jejím okolí. Pěnovce obsahují fosilní měkkýše. Vrstvy slouží jako opěrný stratigrafický profil pro střední a vyšší holocén v Evropě.

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Krasový pramen ve Svatém Janu pod Skalou krasový pramen, vyvěrající pod pěnovcovou kupou	Pramen patří k nejznámějším v Čechách. Je to nejvydatnější pramen v Českém krasu s vydatností 20 ls ⁻¹ . Odvodňuje jz. část holyňsko-hostimské synklinály. Přesné hydrologické povodí neznáme, plocha je asi 8 km ² . Voda ve vývěru pochází částečně z potoka Kačáku. Tato povrchová voda se v podloží tělesa pěnovců mísí s podzemními vodami. Podzemní vody jsou s velmi rychlým, rychlým a velmi pomalým oběhem. Vody s velmi rychlým oběhem, trvajícím několik desítek hodin, se objevují při vydatných srážkách. Vody s rychlým oběhem, trvajícím několik měsíců, se prosakují do podzemí přes zvětraliny do drobných puklin. Podstatnou část vod (60-70%) tvoří vody velmi pomalého oběhu pramene. Na základě modelování aktivit tritia trvá oběh 22 let. Oběh v mikropuklinách, puklinách a krasových dutinách může zasahovat hluboko pod dno Kačáku, tedy pod úroveň vývěru.
Sv. Ivana (kód JESO K1128722-J-00001) Jeskyňe, dlouhá 30 m s denivelací 11,5 m.	V České republice je to nejmladší jeskyňe a zároveň největší jeskyňe v pěnovcích. Jeskyňi začal vytvářet před 2500 lety krasový pramen, který přestal vyvěrat na povrch pěnovcové kupy a prorazil si novou cestu v její spodní části, kde za přispění potoka Kačáku vytvořil známou jeskyňi Sv. Ivana. Tvoří ji dvě značně upravené síně nad pramenem Sv. Ivana v areálu kláštera, z nichž první je upravena na podzemní kostel, druhá na kryptu. Vstup do jeskyňe je z kostela Sv. Jana Křtitele, oknem vyúsťuje do výklenku s pramenem. Rozsah původních přírodních prostor dnes již nelze odhadnout. Patří k nejstarším citovaným jeskyňím a dle legendy v ní pobýval v 9. století poustevník Ivan.
Na Průchodě (kód JESO K1128721-J-00004) Jeskyňe, dlouhá 25 m s denivelací 6 m.	Jeskyňe s výrazným portálem a dvěma okny ve strmé skalní stěně na levém břehu Kačáku asi v polovině úseku mezi Svatým Janem pod Skalou a Hostímí, zhruba 40 m nade dnem údolí. Proslula jako archeologická lokalita, jejíž výzkum vrcholil za 2. světové války, kdy zde došlo ke sporu mezi L. Zotzem a J. Petrbokem o kvalitu dokumentace výkopů. Nálezy zahrnovaly řadu kultur od mladého paleolitu (magdalénien) po starší dobu železnou. Kulturní památka – evidovaná významná archeologická lokalita „Jeskyňe Na Průchodě“. Zbytky sedimentární výplně ve spodním okně zkoumal v roce 1992 V. Ložek.
Hostím , srbské souvrství roblínské vrstvy (střední devon, stupeň givet, srbské souvrství)	Na odkryvu vystupují vrstevnaté zelenošedé až hnědavé jemně slídnaté prachovce s vložkami jemnozrnných pískovců (střední devon, stupeň givet, srbské souvrství, roblínské vrstvy). Jsou zde zachovány části suchozemských rostlin. První cévnaté rostliny se v příbřežních močálech a snad i na souši objevily již ve spodním siluru, avšak teprve devon byl obdobím, kdy rostliny skutečně osídlily souš. Rostliny byly řekami spolu s klastickým materiálem splaveny ze souše do moře, kde je ve formě zkamenělin nyní nacházíme. Nejběžnější rostliny z roblínských vrstev jsou drobné, pravidelně se větvící části rostlinných těl keříčkovitého vzrůstu rostliny <i>Rellimia hostinensis</i> , předka nahosemenných rostlin. Mezi kapradiny patří suchozemská rostlina <i>Pseudosporochnus verticillatus</i> . V době ukládání roblínských vrstev se již projevoval tektonický neklid na počátku variského vrásnění. Nejmladší facie v Barrandienu.

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Nad Kačákem (kód JESO K1128721-J-00001)	Jeskyně s velkým vstupním portálem je jednou ze známých jeskyní a významných archeologických lokalit Českého krasu. Vznikla převážně ve vápencích loděnických (spodní devon, stupeň prag), ve strukturně složitém prostoru, kde se protínají starší přesmyky a mladší vertikální poruchy. V části jeskyně se vyskytuje bohatší krápníková výzdoba obsahující minerály aragonit, sádrovec, opál aj. V jeskyni proběhl archeologický výzkum vstupního portálu a chodby, který prováděli hlavně J. Petrbock a F. Prošek. Kromě artefaktů středního a mladého paleolitu byly zjištěny i neolit, eneolit, doba bronzová (keramika kultury knovízské) a středověk. Po skončení archeologických výzkumů měla jeskyně délku 28 m. Kulturní památka – evidovaná významná archeologická lokalita „Jeskyně Nad Kačákem“. Systematický speleologický výzkum v jeskyni začali provádět členové České speleologické společnosti v 80. letech 20. století a i nyní zde průzkum provádí členové ZO ČSS 1-11 Barrandien. Vstup opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 400 m s denivelací 32,5 m.	
Lom V Kozle, tektonické zrcadlo	Téměř celá východní lomová stěna je tvořena jednou stranou tektonické poruchy, dislokací nazývanou někdy „tektonické zrcadlo“. Zlom porušuje vrásovou stavbu, která prochází napříč vrstvami. Jeho vznik je řazen do závěrečné fáze variského vrásnění. Na zlomové ploše je patrné rýhování (ohlazy). Ohlazy vznikly při pohybu sousedících bloků podél této poruchy. Podle pozvolného přechodu zakončení rýhování na jednu stranu a jeho orientace můžeme určit charakter pohybu. Podél těchto zlomů proudily roztoky o teplotě 70–120 °C, které daly vzniknout i přes 1 m mocným kalcitovým žilám. Tektonická porucha i v současnosti znamená preferovanou cestu pro pohyb podzemních vod. Proto podél poruch přednostně postupuje zkrasování. V horní části plochy jsou nápadné krasové dutiny vyplněné převážně červenohnědými zvětralinami.
tektonická porucha v loděnických vápencích (spodní devon, stupeň prag) s ohlazy na zlomové ploše	
Lomy na obou březích potoka Kačáku	Podél Kačáku nad soutokem s Beroučkou. Těžba vápenců byla ztížena komplikovanými tektonickými poměry. Strojní zařízení bylo společné i pro lom Alkazar. Lomy byly otevřeny od roku 1928. Ve 40. letech 20. století byly již mimo provoz.
Kaňonovité údolí Bubovického potoka	Údolí Bubovického potoka od Bubovic k Srbsku, s vodopády na Bubovickém potoce.
skalní defilé se silurskými a devonskými souvrstvími	
Vodopády na Bubovickém potoce	Bubovický potok vzniká spojením tří menších pramenných toků v Bubovicích. Potok se za běžných průtoků pod Bubovicemi postupně ztrácí pod zem a opět se objevuje v úseku nad vodopády. Na vlastních stupních vodopádů dochází ke vzniku pěnovce.
mladší čtvrtohory, holocén, pěnovce na vápencích ze spodního devonu	
Kaňonovité údolí Budňanského potoka	Údolí Budňanského potoka v Hlubokém, pod hradem Karlštejnem. Samostatně odsud popsány: Karlštejn – U dubu + jeskyně Na Javorce.
skalní defilé se všemi devonskými souvrstvími	

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Karlštejn – U dubu	Hranice chotečského souvrství (střední devon, stupeň eifel) a srbského souvrství (střední devon, stupeň givet). Hranice podložních, světle šedých, bioklastických krinoidových chotečských vápenců a tmavě šedých až černých vápenných břidlic kačáckých vrstev srbského souvrství je nápadně ostrá. To dokládá rychlé změny sedimentačních podmínek v souvislosti s počínajícími projevy variského vrásnění. Změna se projevila v nahrazení usazování vápenců sedimentací břidlic a odlišností zkamenělin z obou souvrství. V chotečských vápencích převažuje bentos, např. trilobit <i>Struveaspis fugitiva</i> . Kačácké vrstvy jsou mnohem chudší s převahou planktonu a nektonu. Stratigrafické členění středního devonu je založeno na tentakulitech. Vůdčím tentakulitem pro bázi kačáckých vrstev je <i>Nowakia otomari</i> . Změnu sedimentačních podmínek způsobil zdvih hladiny světového oceánu. Studená oceánská voda pronikla na pevninský šelf a zahubila bentos. Tato globální změna se jmenuje kačácký event.
hranice chotečského a srbského souvrství, bioklastické krinoidové vápence/černé vápenné břidlice	
Údolí Hluboké u Karlštejna	Od nejstarších vrstev po nejmladší jsou zde zastoupeny tyto facie. Kotýské vápence - světle šedé, zrnité, dolomitické, hrubě vrstevnaté, místy s hojnými vyvětrávacími rohovci. Dvorecko-prokopské vápence – šedé, mikritové, hlíznatá textura, mocnost do 40 m, za domem čp. 27. Zlíčovské vápence - tmavě šedé, jemně biotritické až mikritové, hojně černošedé rohovce. Dalejské břidlice - olivově zelené až šedoželené vápenné břidlice s čočkami vápenců. Třebotovské vápence - intenzivně červené až hnědočervené, jemnozrné. Chotečské vápence - střídání jemných mikritových a hrubších biotritických vápenců s tenkými vložkami tmavých vápenných břidlic. Jsou v malém lomu. Kačácké vrstvy - tmavé vápenné břidlice, báze srbského souvrství, prohloubení pánve, nedostatek kyslíku, slabý dosah mořských proudů. Roblínské vrstvy - zelenošedé prachovce s tenkými vložkami drobových pískovců.
Na Javorce (kód JESO K1128726-J-00002)	
Jeskyně, dlouhá 1723 m s denivelací 129,2 m.	Propasťovitá jeskyně vznikla v kotýských vápencích (spodní devon, stupeň lochkov) a ve vápencích stupně prag (spodní devon). Pro vznik a vývoj měly rozhodující význam zlomové struktury s vertikálními dutinami vysokými až 45 m. Místy je zde bohatá krápníková výzdoba, štíhlé krápníky, sintrové polohy a náteky, laminovaný sintr, heliktity (excentrika) a jehlicovitý aragonit. Spodní vchod byl znám v roce 1949. V horním vchodu byla v 50. letech 20. století nalezena halštatská keramika a středověký hrot železného oštěpu. Od roku 1993 zde prováděli speleologický výzkum členové ZO ČSS 1-11 Barrandien. Spodní a horní vchod byly propojeny v roce 2005. Dlouhodobé úsilí a objevy rozsáhlých jeskynních prostor byly v roce 2006 oceněny předsednictvem České speleologické společnosti udělením ceny „Nejvýznamnější objev roku 2005 v České republice“. Nejhlubší jeskynní systém v Českém krasu. Oba vstupu opatřeny uzávěrou, horní s vletovým otvorem pro netopýry.
Solvayovy lomy u Svatého Jana pod Skalou	
svrchní silur a spodní devon, vápence	Lokalita s nejmladšími stratigraficky datovanými graptolity v Evropě (dvorecko-prokopské vápence). Ve svrchní části pragu ojedinělý případ Fezrudnění. Krasové fenomény s aragonitovou výzdobou (Stará a Nová aragonitová jeskyně). V letech 1916 až 1964 se zde těžily spodnodevonské vápence. V současné době patří území Lesům České republiky s. p. Působí zde občanské sdružení Barbora (IČO 47515724), které od roku 1998 provozuje Skanzen Solvayovy lomy.

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Solvayovy lomy, geologické varhany	Krasové deprese zvané geologické varhany vzniklé ve druhohorách zvětráváním vápenců. Jsou vyplněny pestře zbarvenými jílovitými a písčitými zvětralinami. Paleontologicky bylo doloženo cenomanské stáří těchto krasových výplní na horní etáži v západní části lomu. V hnědočervených až tmavě rudých jemnozrnných pískovcích ve výšce 0,5–3 m nade dnem lomu byly nalezeny druhohorní zkameněliny s vylouženými skořápkami. Zachovaly se pouze jejich dutiny a jádra. Nejhojněji se zde vyskytoval mlž <i>Exogyra columba</i> , dále amonit <i>Mantelliceras mantelli</i> , plž <i>Turritella cf. granulata</i> , mlž <i>Ostrea vesicularis</i> , mlž <i>Pecten sp.</i> , mlž <i>Lima sp.</i> a ramenonožec <i>Terebratula phaseolina</i> . Kusy pískovců s faunou jsou nedokonale zaobleny. Zkameněliny jsou zachovány i na povrchu pískovců. Tento fakt vylučuje možnost, že by pískovce byly transportovány z větší dálky. To dokazuje, že Český kras byl zaplaven druhohorním křídovým mořem.
slivenecké vápence (spodní devon, stupeň prag), sedimentární výplň jílovité a písčité zvětralin (druhohory, svrchní křída, stupeň cenoman)	
Stará Aragonitová (kód JESO K1128721-J-00013)	Nejrozsáhlejší jeskyně v Solvayových lomech. Byl odsud popsán jehlicovitý aragonit a opál. Vstup opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 86 m s denivelací 18 m.	
Propadlé vody (také Stydlé vody), krasové závrtky	Povrchový krasový jev, závrtky ve vápencích. Jeskyně Arnika.
vápence spodního a středního devonu	
Arnika (kód JESO K1128721-J-00054)	Jedna z nejzajímavějších propast'ovitých jeskyní Českého krasu. Leží v horní části údolí Propadlých vod, při hranici vápenců a nekrasových srbských vrstev, vyplňujících centrum holyňsko-hostimské synklinály. Vstupní propáskta jeskyně byla objevena v ponoru přívalových vod po vydatných srážkách na začátku června 1995, následná stopovací zkouška prokázala její spojení s vývěrem ve Svatém Janu pod Skalou. Jedná se o jeskyni v soustředěném ponoru přívalových vod, což je typ v Českém krasu výjimečný. Vznikla ve vápencích zlíčovských s rohovci a její morfologie je určována rychlou korozí vápenců s ostrými facetami a preparací čoček rohovců. Ve výplni jeskyně byly nalezeny v druhotné pozici zvířecí i lidské kosti a keramika mladší doby bronzové. Prolongace v této členité jeskyni probíhají od roku 1996 do současnosti (ZO ČSS 1-05 Geospeleos). Vstup je opatřen mřížovou uzávěrou.
Jeskyně, dlouhá 175 m s denivelací 36 m.	

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Arnoldka (kód JESO K1128724-J-00026) Jeskyně, dlouhá 1360 m s denivelací 111 m.	Propast'ovitý jeskynní systém s pozoruhodnou hydrologií. Propast má dva vchody. Původní, nyní neprůlezný, leží v nejnižší etáži lomu. Druhý vchod tvoří krasový komín. Jeskyně byla odkryta těžbou v sz. stěně lomu Čeřinka v roce 1972. Vznikla v šikmo upadajících sliveneckých vápencích a nadložních vápencích loděnických (spodní devon, stupeň prag). Většina chodeb klesá ve směru sklonu vrstev k jádru holyňsko-hostimské synklinály. Pro vznik chodeb byla významná i příčná tektonika, hlavně pukliny a zlomy. Hladina jezera nepravidelně kolísá v závislosti na množství srážek až o 32 m a v obdobích sucha klesá hladina podzemní vody pod úroveň dna jeskyně. Krápníkovou výzdobou jeskyně neoplývá. Vzácně se vyskytují povlaky pizolitů či drobné krápníky. Vznik a vývoj jeskyně ještě není dostatečně objasněn. Do roku 2009 to byla nejhlubší propast v Českém krasu. Jeskyně má 2 vchody. Spodní vchod jeskyně je trvale uzavřen betonovou zídkou s vletovým otvorem pro netopýry a při zavážení lomu je situován v umělém „závrtnu“. Horní vchod je uzavřen uzamykatelnými dvířky jen s malým manipulačním otvorem.
Čeřinka (kód JESO K1128724-J-00020) Jeskyně, dlouhá 630 m s denivelací 87 m.	Propast'ovitý systém s třemi zřetelnými úrovněmi a s podzemním jezerem na dně. Ústí propasti leží na nejvyšší etáži jz. stěny lomu Čeřinka a bylo objeveno v lednu 1969. Prostory vznikly v masivních vápencích stupně prag a na jejich utváření se zásadně podílely tektonické linie směru sz. – jv. a sv. – jz. Sintrová výzdoba je ve srovnání s ostatními jeskyněmi oblasti relativně bohatá. Poměrně časté jsou sintrové náteky a bradavičnaté sintry (pisolity). V Krápníkové chodbě kromě klasických krápníků vznikly i podlahové sintry a pro tuto jeskyni typické záclony. Akumulace tenkých rovných stalaktitů ve tvaru brček dala název Brčkové chodbě. V sedimentární výplni jeskyně převažují hnědočervené jíly, které můžeme sledovat ve všech úrovních. Jeskyně leží necelých 200 m od jeskyně Arnoldka a má s ní obdobný vznik a vývoj. Vstup je opatřen uzavěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Škrapy na Doutnáči vápence svrchního siluru a spodního devonu	Povrchový krasový jev, nedokonale vyvinuté škrapy ve vápencích.
Lomy v oblasti Amerik u Mořiny Opuštěné vápencové lomy, svrchní silur až spodní devon	Jde přibližně o 20 jámových lomů, které jsou mezi sebou propojeny v několika výškových úrovních štolami, jejichž celková délka je 4 km. Většina těchto lomů leží na území NPR. Vápenec se zde těžil v podzemí metodou tzv. nálevkování. Největším a nejvýznamnějším z těchto lomů je Malá Amerika. Těžbou byly odkryty geologické profily a krasové jevy. Vápenec se zde těžil v letech 1891 až 1963. V roce 2010 byla zrušena nejzápadnější část dobývacího prostoru Mořina (ID 60105) v oblasti lomu Malá Amerika.
Liščí lom u Mořiny kopaninské souvrství (svrchní silur, stupeň ludlow), vulkanicko-karbonátová facie	V Liščím lomu jsou vrstvy ze svrchního siluru (stupeň ludlow, kopaninské souvrství) s pozůstatky živočišstva. To žilo na mělčinách tropického moře. Mělčiny vznikly nahromaděním sopečných vyvrženin. Na mělčinách žili živočiškové, kteří potřebovali prokysličené a prosvětlené moře. Z ostnokožců zde byly nalezeny četné lilijice (<i>Pisocrinus</i> aj.) a vzácné ježovky. Hojně zde byli deskatí koráli (<i>Favosites</i> , <i>Heliolites</i> aj.), kteří vytvářely ploché kolonie. Žili zde i živočišné houby, četné druhy ramenonožců (<i>Kirkidium</i> aj.), desítky rodů plžů (<i>Boiotremus</i> , <i>Loxonema</i> aj.), mlži, chroustnatky, zde vzácní trilobiti (<i>Sphaerexochus</i>), hlavonožci (<i>Kionoceras</i> , <i>Oocerina</i> aj.), řasy, medúzy, atd. Bohatý život byl v blízkosti vulkanických center mnohokrát pohřben sopečnou činností. Povrch sopečných produktů na mořském dně byl však rychle osídlován a život společenstva pokračoval.

útvár	popis útvaru
geologická charakteristika	
Lom Na Chlumu u Srbska	Stratigrafický profil spodním devonem. Významné krasové jevy (Srbské – Netopýří jeskyně). Bohatá fauna obratlovců a měkkýšů z poslední doby ledové. Vápenec se zde těžil hlavně v letech 1920 až 1961. Plzeňská Škodovka měla v podzemních prostorách v lomu během války tzv. záložní archiv, kde byly uloženy kopie výrobních výkresů. Od roku 2008 je lom Na Chlumu v majetku České republiky, právo k hospodaření má Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. V podzemních prostorách bývalého archivu má nyní základnu základní organizace České speleologické společnosti (ZO ČSS) 1-06 Speleologický klub Praha.
vápencový lom, spodní devon (lochkovské souvrství až spodní polohy zlíchovského souvrství)	
Karsologický systém Srbské – Netopýří jeskyně (kód JESO KS/K1128723-J-00007)	
Srbské jeskyně (kód JESO K1128723-J-00007)	Členitý jeskynní systém s mnoha velkými, často ukloněnými dómy a složitými systémy menších chodeb a plazivek. Morfologie je složitá, sleduje k severozápadu ukloněnou hranici mezi koněpruskými a sliveneckými vápenci a podložními kotýskými vápenci. Velký význam pro vznik jeskyní mělo tektonické porušení vápenců. Pro kotýské vápence jsou typické vypreparované čočky rohovců vystupující ze stěn. Krápníková výzdoba je chudá, místy obsahuje opál a aragonit. Dno většinou pokrývají běžné jeskynní hlíny a opad stropů. Na více místech se v sedimentech nacházejí horizonty bohaté Mn a Fe. V jeskyních byly nalezeny kosti velkých staropleistocenních savců, např. lebka jeskynního lva. Sedimentární komplex s kostmi zahrnuje dva glaciální cykly při hranici spodního a středního pleistocénu. Srbské a Netopýří jeskyně byly propojeny do jediného systému v roce 2003. 3 vstupy do S. j. a vchod do N. j. opatřeny uzávěrami s vletovými otvory pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 763 m s denivelací 0 m.	
Netopýří jeskyně (kód JESO K1128723-J-00003)	
Jeskyně, dlouhá 467 m s denivelací 0 m.	
Fialová (kód JESO K1128723-J-00052)	Významná jeskyně s převážně úzkými chodbami se značnou denivelací. Sleduje kalcitovou žílu sz. směru, která se vytvořila podél starší devonské neptunické žíly. Podél této poruchy došlo k přeměně vápenců na rozpadavé bílé vrstvy. Kalcitické písky z rozpadlých vápenců se vyskytují na více místech v jeskyni. Pozoruhodné jsou akumulace černofialových hlín bohatých Mn a Fe. Z nejhlubších částí jeskyně jsou uváděny světlé křemenné písky a šterky pravděpodobně terciárního stáří. Na více místech jeskyně se na stěnách vyskytuje jehličkovitý aragonit. Jeskyně je charakteristická špatnou cirkulací vzduchu a zvýšeným obsahem CO ₂ . Byla objevena lomem v 50. letech 20. století a poté mapována a dokumentována F. Králíkem. Původní vchod byl zavalen po odstřelu volných bloků v roce 1974, ale průkopem boční větve v roce 1993 byla jeskyně znovu zpřístupněna. Vstup je opatřen uzávěrou s vletovým otvorem pro netopýry.
Jeskyně, dlouhá 236 m s denivelací 41 m.	